

Juryrapport

Brood en rozen Diaconieprijs bisdom Rotterdam 2015

Inleiding

In 2008 heeft het bisdom Rotterdam de Diaconieprijs ‘Brood en Rozen’ ingesteld. In de voorafgaande jaren had het voormalige dekenaat Delfland goede ervaringen opgedaan met een dergelijke prijs. De naam van de prijs verwijst naar de heilige Elisabeth van Thüringen, patrones van

de caritas en een van de patroonheiligen van de Rotterdamse kathedraal. Elisabeth stond tijdens haar korte leven bekend om haar hulp aan zieken en armen. Op een dag was zij weer onderweg naar de zieken, toen zij werd aangehouden door een familielid. Hij was bang, dat zij al het familiekapitaal zou spenderen aan de hulp aan armen. Toen ze gesommeerd werd om de inhoud van haar rokken te tonen, vielen er geen broden uit maar prachtige rozen. Afbeeldingen van de H. Elisabeth kan je vaak herkennen aan de attributen van dit wonder: een rok of mand met broden en rozen. ‘Brood’ en ‘rozen’ staan zo

symbool voor de door het geloof gedragen naastenliefde.

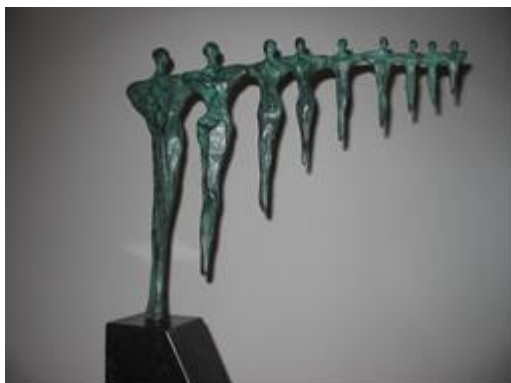
De uitreiking van de Diaconieprijs vindt bij voorkeur plaats op de zaterdag tussen de feestdagen van twee diaconale heiligen, Sint Maarten (11 november) en de heilige Elisabeth (17 november). Aanvankelijk werd de

prijs jaarlijks uitgereikt (2008, 2009). Momenteel is de frequentie eens in de twee jaar.

Met de Diaconieprijs ‘Brood en Rozen’ maakt het bisdom Rotterdam de sociale inzet van parochies en andere kerkelijke instellingen zichtbaar voor een breder publiek. Daarmee erkent het bisdom ook de grote inzet van kerkelijke vrijwilligers voor mensen in nood als het uitvoering geven aan een wezenlijke taak van kerkzijn. De brochure met alle aangemelde diaconale projecten en activiteiten biedt een staalkaart aan goede voorbeelden ter inspiratie en navolging.

Opzet diaconieprijs

In 2008 en 2009 werden drie prijzen uitgereikt met een verschillend geldbedrag. De winnaar van de eerste prijs ontving ook een beeldje als wisseltrofee, dat men een jaar lang in bezit mocht houden.

In 2011 kreeg de Diaconieprijs een andere opzet. Vanaf dat jaar wordt er gewerkt met drie categorieën: diaconie dichtbij, diaconie ver weg (Missie, Ontwikkeling en Vrede) en een bijzonder thema. De winnaar in elke categorie krijgt een bedrag van 1.000 euro. De winnaar in de derde categorie ontvangt tevens de wisseltrofee.

In 2011 was het bijzondere thema diaconale activiteiten met of voor gezinnen met jonge kinderen, omdat de doelgroep gezinnen met jonge kinderen dat jaar speerpunt was van de Pastorale Dienstverlening. ‘Diaconale spiritualiteit’ was in 2013 het bijzondere thema vanwege het Jaar van het Geloof. In 2015 is gekozen voor eenzaamheid of eenzaamheidsbestrijding. Al in de diaconale beleidsnota ‘Wanneer hebben we U gezien?’ uit 2000 werd eenzaamheid genoemd als een van de geestelijke noden, die in onze samenleving in omvang en intensiteit lijken toe te nemen (p. 18) Die voorspelling is uitgekomen. Eenzaamheid is een belangrijk maatschappelijk probleem en de actuele veranderingen in de zorg dragen er ook toe bij. Door dit jaar eenzaamheidsbestrijding als bijzonder

thema te kiezen, richt het bisdom de schijnwerper op allerlei activiteiten in parochies, die gericht zijn op het schenken van aandacht, het vergroten van netwerken en het verdiepen van contacten om eenzaamheid tegen te gaan.

Jury

De jury was als volgt samengesteld:

- Tom Boesten, medewerker bij de Konferentie Nederlandse Religieuzen en bestuurslid van de Regionale Caritasinstelling Rijnmond
- Connie van den Broek, consulent maatschappelijke activering bij stichting Mara (instelling voor maatschappelijk activeringswerk) in Rotterdam
- Marjolijn Driessen, projectadviseur Sint Laurensfonds in Rotterdam
- Jan Maasen, medewerker diaconie en missiesecretaris van het bisdom Rotterdam
- Jos Peters, bestuurslid van de PCI H. Theresia van Avila (Drechtsteden) en lid van de MOV-groep Alblasserwaard-West (winnaar Diaconieprijs 2013)

Werkwijze

Op de uitnodiging om diaconale projecten en activiteiten in te dienen voor de Diaconieprijs zijn 22 aanmeldingen binnengekomen. Deze projecten staan beschreven in de brochure 'Diaconieprijs 2015'.

De verdeling van de 22 projecten over de drie categorieën is als volgt:

- acht voor de categorie 'diaconie dichtbij'
- zeven voor de categorie 'diaconie ver weg (Missie, Ontwikkeling en Vrede)'
- twaalf voor de categorie 'eenzaamheidsbestrijding'

Vijf projecten doen in twee categorieën mee.

Ter voorbereiding van het juryberaad hebben de juryleden individueel een beoordelingsformulier ingevuld. Per categorie selecteerden zij twee of drie projecten, die volgens hen de prijs zouden verdienen.

Deze scores werden verzameld op een scoreformulier. Dat leverde een eerste schifting op van projecten die meerdere keren genoemd werden enerzijds en projecten die niet of nauwelijks genoemd werden anderzijds.

Vervolgens heeft de jury de projecten die meerdere keren genoemd waren uitvoerig besproken en met elkaar vergeleken. Daarbij speelden ook de criteria een rol, die bij voorgaande uitreikingen gehanteerd werden:

- samenwerking met anderen (perspectiefwisseling ‘van alleen naar samen’ uit de diocesane beleidsnota diaconie)
- terugkoppeling naar of inschakeling van gelovigen (vgl. perspectiefwisseling ‘van de marge naar het hart’)
- bijzondere inhoud of aanpak
- bijzondere inzet of toewijding vrijwilligers
- betrokkenheid van de doelgroep bij invulling activiteiten
- navolbaarheid

Wie zijn nu de winnaars geworden?

Categorie ‘diaconie dichtbij’

De prijs in de categorie ‘diaconie dichtbij’ gaat naar de werkgroep Vluchtelingenopvang Ommoord-Zevenkamp (VOZ) in Rotterdam. Deze werkgroep is al ruim twintig jaar actief. Zij werd opgericht in 1994 naar aanleiding van een thema-avond over de belevenissen en problemen van Bosnische vluchtelingen. Enige jaren later besloot de werkgroep een spreekuur te starten en zich ook te gaan richten op vluchtelingen uit andere landen.

VOZ houdt zich bezig met de ondersteuning van deze vluchtelingen door het bieden van een luisterend oor, hen wegwijs te maken in de wijk en waar mogelijk praktische hulp te geven.

Concreet kunnen vluchtelingen bij VOZ terecht voor:

- uitleg van brieven, regels en gewoonten
- informatie over het werk van instellingen, zoals de sociale dienst, huisvesting of ziektekostenverzekeringen
- problemen met instellingen.

Elke woensdagochtend houdt de werkgroep spreekuur in de Open Hofkerk. Daarnaast organiseert ze al heel lang de zogenaamde taalsteun. Vluchtelingen kunnen een-op-een ondersteuning krijgen bij de eerste beginselen van het Nederlands, ook als een cursus om de een of andere reden niet mogelijk is. Enkele keren per jaar organiseert ze groepsactiviteiten: uitstapjes voor kinderen, bowlen voor jongeren of voorlichtingsbijeenkomsten. In schrijnende situaties stimuleert VOZ acties voor individuele vluchtelingen.

VOZ is opgericht als een oecumenische werkgroep vanuit twee PKN-geloofsgemeenschappen en de RK gemeenschap van het vicariaat Ommoord. Vanaf het begin zijn deze achterbannen betrokken bij het werk, via artikelen, oproepen voor spullen en financiële middelen voor noodsituaties. De kerken financieren ook de organisatiekosten. Van tijd tot tijd worden er ook vieringen gehouden, waarin aan de hand van schriftteksten de problemen van vluchtelingen aan de orde worden gesteld.

De jury heeft de diaconieprijs toegekend aan dit project, mede omdat zij onder de indruk is van de langdurige inzet van de werkgroep. Ze is ontstaan tijdens de vorige grote instroom van vluchtelingen, toen vanwege het oorlogsgeweld in Bosnië. De initiatiefnemers hoorden de verhalen van de Bosnische vluchtelingen, werden er door geraakt en wilden hen bijstaan bij het inrichten van een nieuw leven in een voor hen onbekende samenleving. De klassieke drieslag van het diaconaal handelen (zien, bewogen worden, in beweging komen) is hierin goed herkenbaar.

De inzet van de werkgroep hield niet op, toen de Bosnische vluchtelingen geholpen waren. Er kwamen meer vluchtelingen naar Ommoord en

Zevenkamp uit andere conflictgebieden in Azië, het Midden-Oosten en Afrika. Ook voor hen ging zij zich inzetten, via een wekelijks spreekuur en soms ook groepsactiviteiten.

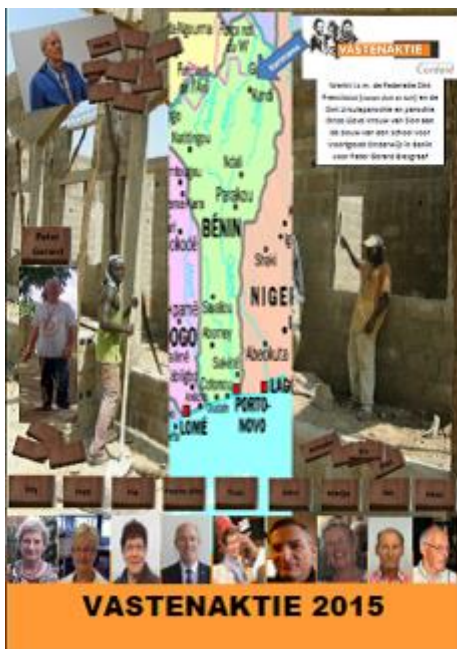
Diaconale initiatieven hebben soms de neiging om in de loop der jaren los te raken van hun kerkelijke wortels. Dat is met dit initiatief duidelijk niet gebeurd. De werkgroep VOZ onderhoudt zeer bewust de relatie met de kerkelijke achterbannen door hen te betrekken bij activiteiten en met enige regelmaat ook mee te werken aan vieringen, waarin aandacht besteed wordt aan de problemen van vluchtelingen. Daarvan profiteert niet alleen de werkgroep, doordat zij zo menskracht, financiën en andere middelen ontvangt, maar ook de leden van de geloofsgemeenschappen, omdat hun ogen gericht worden gehouden op de samenleving. Ze komen de Somalische hoofddoekjes tegen tot in de eigen kerkzaal en worden in staat gesteld diaconaal actief te zijn.

Het bijzondere van de werkgroep VOZ is ook, dat zij er niet alleen is om vluchtelingen te helpen. Sommige vluchtelingen zijn zelf helper geworden en werken nu mee als tolk of begeleider in de werkgroep. Die wederkerigheid tekent ook goede diaconie: helper en geholpene worden niet gevangen gehouden in hun rol maar ‘de laatsten zullen de eersten worden’.

Categorie diaconie ver weg (Missie, Ontwikkeling en Vrede)

De jury heeft lang beraadslaagd over de toekenning van de Diaconieprijs in deze categorie, omdat naar haar mening geen project er duidelijk uitsprong. Uiteindelijk heeft zij gekozen voor de Vastenactie voor Benin van de regionale MOV-groep Delfland. Ze heeft hiervoor de volgende redenen. Historisch is het MOV-werk voortgekomen uit het missiethuisfront: de werkgroepen die biddend en geld inzamelend het missiewerk ondersteunden van de paters, broeders en zusters die uit de eigen parochie afkomstig waren en naar de missielanden waren uitgezonden. Het Westland heeft altijd een groot aantal missionarissen geleverd en een sterk thuisfront gehad. Vanaf het eind van de jaren zestig kwam het nieuwe missiedenken op. Ontwikkelingswerk trad op de voorgrond (denk aan de opkomst van de Vastenactie) en de landelijke campagnes van de missionaire organisaties gingen het werk van de parochiële MOV-groepen bepalen. Dat gebeurde ook in het Westland, maar tegelijk bleven de MOV-groepen de banden met de eigen missionarissen onderhouden en koesteren. Tot op de dag van vandaag.

Sinds een jaar of vijftien nemen de particuliere initiatieven op het gebied van ontwikkelingssamenwerking een hoge vlucht. Het aantal mensen dat vanwege werk, studie of vakantie in een Derde Wereldland komt, groeit gestaag. En daarmee ook de initiatieven en stichtingen die iets aan de armoede willen doen via een concreet project. Alle projecten in de categorie diaconie ver weg zijn eigenlijk voorbeelden van deze trend. Landelijke ontwikkelingsorganisaties als Vastenactie en Adventsactie spelen hierop in door de mogelijkheid te bieden eigen doelen in te dienen. Een voordeel van die eigen doelen is, dat de betrokkenheid bij het project veel groter is door de persoonlijke banden en de opbrengst hoger vanwege de grotere inzet en persoonlijke verhalen van de vrijwilligers.

De regionale MOV-groep Delfland heeft vanwege de goed onderhouden contacten met de eigen missionarissen en ontwikkelingswerkers een schat aan mogelijke eigen doelen. Zeer geregeld draagt zij dan ook een eigen project aan voor de Vastenactie of de Adventsactie. Het project in Benin van pater Gerard Blesgraaf is daarvan een goed voorbeeld. Bij zijn laatste bezoek aan het Westland had hij aangegeven graag een middelbare school te willen starten in Karimama, een uithoek in Benin. De MOV-groep heeft daarop een project ingediend en na goedkeuring het vuur uit de sloffen gelopen om het

streefbedrag te halen. Ze maakte eigen posters en Powerpointpresentaties, hield speciale vieringen en vastenmaaltijden en betrok de scholen erbij.

Categorie ‘Eenzaamheidsbestrijding’

De jury kent de prijs in de categorie ‘Eenzaamheidsbestrijding’ en de daaraan verbonden wisselbeker toe aan de Bezoekgroep Sint Jacobsstaf van

de parochiekern Sint Jacobus in Den Haag. Twintig jaar geleden is deze werkgroep opgericht, toen de Zonnebloem besloot niet meer vanuit de kerk te gaan werken, maar vanuit de wijk. De oprichters van de Sint Jacobsstaf wilden, dat ook de parochie zou blijven omzien naar de mensen in de buurt. De bezoekgroep heeft een groot aantal activiteiten op haar programma staan. Vanzelfsprekend het bezoeken van eenzame, vaak alleenstaande ouderen. Welke parochie doet dat niet? Ook het organiseren van maandelijks uitstapjes of feestelijke lunches is niet uitzonderlijk. Maar de betrokkenheid en de inzet van de vrijwilligers bij de bezochten gaat verder. Wat te denken van het begeleiden bij bezoek naar dokter en ziekenhuis? Of helpen bij verhuizing als er geen familie of andere hulp is? Helpen bij financiële zaken? Of begeleiden bij terminale ziekte en sterven? Dat zijn diaconale activiteiten, die voortvloeien uit eerdere bezoekcontacten. In veel parochies zijn bezoekwerk en diaconie organisatorisch gescheiden. Bij de Sint Jacobsstaf behoren ze tot één integraal pakket, dat waarschijnlijk organisch zo gegroeid is en niet van te voren bedacht.

Het valt de jury op, dat de Bezoekgroep Sint Jacobsstaf zich uitdrukkelijk verstaat als een parochieel initiatief voor de buurt, maar tegelijk samenwerkt met een aantal maatschappelijke organisaties, van wijkcentrum tot Hogeschool. Kennelijk is die kerkelijke identiteit daarvoor geen beletsel.

In de verhalen van de vrijwilligers, die bezoekwerk doen, klinkt door, dat zij in deze contacten ook iets van de al eerdergenoemde wederkerigheid ervaren. Hoe verschillend de leefwerelden soms ook zijn, toch kan er een sterke band groeien tussen de bezochte en de vrijwilliger. En soms troosten de bezochten de vrijwilligers als hen iets ergs is overkomen. Ook dat vermag goede diaconie: bij sterken én zwakken van tijd tot tijd het besef levend houden dat wij allen kwetsbaar zijn, elkaar nodig hebben en tot zegen mogen zijn. Waar dat gebeurt wordt echt gemeenschap gesticht en daarom is deze waardering zeer verdiend.